

Bewustwo(o)rding

Door René Berends

De aan- en uitknop van kinderen

Als jongetje van een jaar of tien klom ik op daken, trok ik de stad in en viel ik regelmatig gaten in mijn broeken bij het voetballen. Mijn moeder werd wel eens moe van al die energie en dadendrang en verzuchtte eens, doelend op mij: "Ik wou dat ik hem even uit kon zetten!"

In overdrachtelijke zin hebben kinderen aan- en uitknoppen. De wis- en natuurkundige Robbert Dijkgraaf heeft daar eens over gezegd: "Het is niet zo zeer een kwestie dat we bij kinderen aan de 'aanknop' moeten zitten, als wel dat we met onze vingers van de 'uitknop' moeten afblijven."

Ik ben het daarmee eens. Kinderen zijn vanaf hun geboorte gericht op actie: ze willen zelf groeien, leren en werken. Het peutertje dat bozig 'nee', 'ik' en 'zelf' roept, is daar al een prachtig voorbeeld van. Maar wat gebeurt er op school als een leerling na een herfststorm een uit de boom gewaaid vogelnestje meeneemt en hij het plan heeft opgevat om daarover te willen leren? Is daar dan tijd voor? Of zeg je als leerkracht: "Dat is een mooi nestje. Hier heb je een plastic zak; neem je hem straks weer mee naar huis?"

Zulke momenten, waarop we met onze vingers aan de 'uitknop' zitten, zijn er veel. Te vaak zitten leerlingen met de armen over el-

kaar te wachten op het aanbod van de leraar uit 'de' methode of 'de' leerlijn; alles strak ingeroosterd want schooltijd moet immers efficiënt besteed worden. Te vaak is er geen ruimte voor het eigen idee, het eigen initiatief. Het verborgen curriculum van onze planmatige en 'opbrengstgerichte' benadering leert leerlingen af dat je met eigen ideeën en plannetjes naar school mag komen en dat de school een plek is waar je ook mag leren wat je zelf wil. Toch wordt er tegenwoordig veel gezegd en geschreven over het eigenaarschap van de leerling over zijn eigen leren. Activerende didactiek zou dat mogelijk moeten maken. In het licht van het bovenstaande is dat vreemd. Impliceert de term 'activerende didactiek' immers niet dat de leerling passief is en geactiveerd moeten worden? Blijkbaar is er door ouders en leraren eerst te vaak op de 'uitknop' gedrukt en moet er nu toch weer naar de 'aanknop' gezocht worden.

Ik ben blij dat het bij mijn moeder vroeger bij die ene verzuchting gebleven is, dat ze me vertrouwd en me de vrijheid gaf om die explorerende inborst verder te ontwikkelen, ook al heb ik ooit nog eens met experimenten in mijn 'scheikundig laboratorium' bijna de schuur in brand gestoken.